

Miért nem vezethettek el az iráni tiltakozások a rezsim bukásáig?

A 2025. december 28-án kezdődő és 2026. január 8-án tetőző tüntetés- és tiltakozáshullám komoly kihívást jelentett az iráni rezsimre nézve, de nem vezetett el az összeomlást előidéző kulcsfontosságú „töréspontokhoz”. Ennek okai a következők:

- **Fennmaradt az állami erőszakapparátus egysége.** Irán „rétegzett” biztonsági architektúráját – a Forradalmi Gárda (IRGC) és annak félkatonai rendfenntartó erői (Baaszidzs), a rendőrség és a hírszerző hálózatok; együttesen közel egymillió fő – éppen az egy ponton bekövetkező törés/kudarccs miatti bukás megelőzésére és a tömeges zavargások elfojtására tervezték.
- **Sikeresen korlátozták a tiltakozók kommunikációját és koordinációját.** A rezsim 2026. január 8-tól szinte teljes internet/telekommunikációs leállást hajtott végre, míg a halálos erőszak alkalmazása és a megfélemlítés koordinált eszköztárája összhangban állt azzal a stratégiával, amelynek célja a részvételi költségek emelése és a tiltakozások időtartamának lerövidítése volt.
- **Iránban belül nem alakult ki hiteles alternatív hatalmi központ.** Az elit/biztonsági szférából átpártoltak hiánya nemcsak a félelmet tükrözi, hanem egy belső, szervezett alternatív vezetés/koalíció hiányát is. Mivel a hatalom sűrű biztonsági-bürokratikus apparátusba ágyazott, még egy esetleges „lefejezés” sem bontja le a rendszert.
- **Az iráni ellenzéknek nincsen valódi és tömegtámogatást megszerezni képes vezetője,** akit a legtöbb iráni legitimnek, reprezentatívnak és hatalomgyakorlásra képesnek tart. Ennek oka, hogy a politikai rendszer szisztematikusan megakadályozza a hazai ellenzéki vezetés kialakulását; az iráni tiltakozó mozgalmak széles körűek, de decentralizáltak; a száműzetésben lévők és a belföldiek között szakadék áll fenn a legitimitás, a kockázatvállalás és a láthatóság szempontjából és a rezsim megbélyegzi a külföldi támogatást, illetve fenyegeti a külföldön élő aktivistákat; mély ideológiai megosztottság jellemzi az iráni diaszpórát (például a monarchisták versus a baloldali Mudzsahidín-e Khalk); erős az etnikai/kisebbségi megosztottság, illetve a központi-perifériális területek közötti különbségek is.
- **A tiltakozó mozgalom nem tartotta fenn elég sokáig az országos bénultságot.** A tiltakozások sikeréhez az állam felbomlására van szükség, elsősorban az állambiztonsági képességek terén, amihez az állami működés egyes szegmenseinek, különösen a biztonsági erőknél, át kell állniuk. Ez nem valósult meg.
- **A rezsim a tiltakozások illegális keretezését és a jogi terrort használta a tiltakozók maximális büntetésének igazolására.** A tüntetők ellen eljáró ügyészek „moharebnek” (Isten ellenségének, az Isten elleni háború résztvevőjének) nevezték a letartóztatottakat, ami halálbüntetéssel járó vád, az állam pedig „lázadónak/terroristának”.
- **A rezsim sikeresen fenntartotta azt a narratívát, hogy a megmozdulások külső (amerikai, izraeli) „beavatkozás” nyomán zajlanak,** ami erősítette a fennálló hatalom és a szigorú fellépés legitimitását.

2026. február 03.